Rundskriv

IS-13/2005

Ny midlertidig forskrift om tiltak for å hindre overføring av Legionella *via aerosol*

Sosial- og helsedirektoratet

Mer generell forskrift om vern mot Legionella

Sosial- og helsedirektoratet fastsatte 27.05.2005 midlertidig forskrift om tiltak for å verne befolkningen mot legionellasmitte. Det vises til brev av samme dato (vår ref. 05/2798). Til erstatning for denne forskriften har Sosial- og helsedirektoratet i dag fastsatt midlertidig forskrift om tiltak for å hindre overføring av *Legionella* via aerosol. Forskriften følger som vedlegg til dette rundskriv.

Den midlertidige forskriften av 27.05.2005 omhandlet tiltak knyttet til drift av kjøleanlegg med kjøletårn. Etter fastsettelsen av denne forskriften har man brakt på det rene at visse luftskrubbere kan spre *Legionella* til omgivelsene. Det er også rettet oppmerksomhet mot andre innretninger som potensielle kilder for *Legionella*. Sosial- og helsedirektoratet har derfor funnet det nødvendig å rette oppmerksomheten mer generelt mot risikoen for spredning av *Legionella* til omgivelsene i stedet for kun bestemte innretninger som smittekilder.

Spredning av Legionella via aerosol

Innretninger som gir betingelser for oppvekst av *Legionella* og som sprer aerosol til omgivelsene, innebærer risiko for legionellasmitte i et omfang som truer folkehelsen. Smitte skjer ved innånding av aerosoler som er infisert av *Legionella*. Innånding av smitteførende aerosoler kan skje både inne og ute.

De som har ansvar for slike innretninger, må være oppmerksomme på at slike innretninger anses å innebære stor fare for alvorlig helseskade, dersom innretningen ikke er utformet og vedlikeholdes på forsvarlig måte.

Om hjemmelsgrunnlaget

Når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom gir smittevernloven § 4-1 hjemmel for at det kan treffes vedtak for å motvirke at sykdommen blir overført. Legionellose er en allmennfarlig smittsom sykdom etter forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer (FOR 1995-01-01 nr 100). Smittevernloven § 4-1 sjette ledd gir videre hjemmel for at det i forskrift kan gis nærmere bestemmelser om de forskjellige tiltak, herunder fastsette krav til metoder og midler som skal brukes og til kvalifikasjoner hos de personer som skal sette i verk tiltak. Myndighet etter denne bestemmelse tilligger Helse- og omsorgsdepartementet og er delegert til Sosial- og helsedirektoratet ved vedtak av 17. januar 2005. Smittevernloven gir videre i § 7-10 hjemmel for å bestemme at kommuner skal utføre nærmere bestemte tiltak for å sikre et effektivt og forsvarlig smittevern. Myndighet etter denne bestemmelse tilligger Sosial- og helsedirektoratet.

I alminnelighet skal forskrifter sendes på høring, slik at de som forskriften vil gjelde for eller hvis interesser særlig berøres, gis anledning til å uttale seg, jf forvaltningsloven § 37. Det er gjort unntak fra kravet om forhåndsvarsling dersom slik varsling kan vanskeliggjøre gjennomføring av forskriften eller svekke dens effektivitet, jf forvaltningsloven § 37 fjerde ledd punkt b). Direktoratet har vurdert at det er nødvendig av hensyn til smittevernet å unnlate forhåndsvarsling i dette tilfellet.

Krav til virksomhetsansvarlig i ny forskrift om tiltak mot Legionella

Fordi vi nå har kunnskap om at det er mange innretninger som kan spre

legionellaforurensede vanndråper (aerosol) til omgivelsene, har forskriften i utgangspunktet et vidt nedslagsfelt. En del innretninger er nevnt eksplisitt i forskriften § 1. Det er også tatt høyde for at spredning av Legionella kan skje både innendørs og utendørs, og at spredning kan skje på en indirekte måte. Det er uttrykkelig fastsatt at forskriften ikke skal gjelde for en del innretninger som ikke anses å innebære en aktuell risiko for overføring av legionella, jf forskriften § 1 fjerde ledd.

Avløpsvann fra enkelte industrianlegg har en spesiell risiko for å inneholde *Legionella*. Det er kjent at utslipp fra treforedlings- og oljeindustri kan inneholde *Legionella*. Andre industrianlegg vil også kunne ha utslipp av legionellaholdig avløpsvann, selv om konkrete tilfeller til nå ikke er kjent. Utslipp av slikt vann vil indirekte kunne bidra til dannelse av aerosoler med innhold av *Legionella*, for eksempel ved at utslippet skjer oppstrøms for en foss eller at resipientvannet forsyner en aerosoldanner (for eksempel nøddusj eller fontener). Sosial- og helsedirektoratet har derfor funnet det nødvendig å inkludere i forskriften industrianlegg som indirekte kan spre legionellainfisert aerosol til omgivelsene. Det stilles mer begrensede krav til melding og drift av disse innretningene. For å avklare om meldeplikt foreligger forutsettes den virksomhetsansvarlige å foreta en risikovurdering med henblikk på avløpsvannets mulige innhold av Legionella, på en slik måte at mulige variasjoner i avløpsvannets legionellainnhold fanges opp.

Forskriften fastsetter plikt til strakstiltak og andre nødvendige tiltak for de som er ansvarlig for virksomheter og eiendommer som har innretninger som direkte eller indirekte kan spre legionallainfisert aerosol til omgivelsene, utendørs eller innendørs.

Den nye midlertidige forskriften fastsetter meldeplikt for både innretninger som er i bruk ved forskriftens ikrafttredelse, se §4, og innretninger som senere tas i bruk, jf. §5. Innretninger som midlertidig ikke har vært i bruk og som derfor ikke har vært meldt etter den tidligere eller den nye midlertidige forskriften, skal også meldes etter § 5.

Virksomhetsansvarlig for drift av innretning som omfattes av forskriften <u>skal innen 15.august 2005 kontrollere at driften er tilfredsstillende og i tråd med gjeldende regelverk.</u> Virksomhetsansvarlige skal i henhold til § 4 sende skriftlig melding til kommunen om status for innretningen og dens drift, og angi tidspunkt for når mikrobiologisk prøvetaking, rengjøring og desinfeksjon av innretningen sist skjedde. For virksomheters utslipp av legionellaforurenset avløpsvann skal det sendes forenklet melding, jf § 4 annet ledd. Virksomhetsansvarlige skal umiddelbart innstille driften dersom ikke innretningen er tilfredsstillende tilrettelagt og vedlikeholdt. <u>Melding om at driften er stanset skal sendes kommunen innen 15.august 2005.</u> Virksomhetsansvarlige for kjøletårn som har gjort de nødvendige strakstiltak i henhold til den midlertidige forskriften av 27.05.2005 skal ikke sende ny melding.

Forskriften omfatter også nærmere angitte krav til tilretteleggelse, drift og vedlikehold. Forskriften retter seg mot den som er virksomhetsansvarlig for innretningen. Det innebærer at ansvar vil kunne påhvile både eier og den som har ansvar for driften. Den som er ansvarlig for å sette i gang innretningen eller som fortsetter driften av den, vil ha ansvar for å sørge for at driften til enhver til er forsvarlig, og vil eventuelt måtte stanse driften dersom situasjon krever det.

Overtredelse av forskriften kan straffes etter straffeloven §§ 156 eller 357. Spredning av legionellasmitte som følge av mangelfullt vedlikehold kan etter omstendighetene falle inn under straffelovens bestemmelser om uaktsom skadeforvoldelse, uaktsomt drap og drap.

Kommunens oppgaver etter forskriften
Som mottakere av meldinger fra virksomhetsansvarlige er det kommunens oppgave å holde oversikt over aktuelle innretninger i sine respektive kommuner, og være tilgjengelige dersom noen trenger råd og veiledning. Kommunene kan innhente bistand fra Folkehelseinstituttet. Kommunen skal eventuelt iverksette nødvendige tiltak, og gi nødvendige pålegg etter kommunehelsetjenesteloven og smittevernloven.

Annet aktuelt regelverk og veiledning om helsemessige forhold
Virksomheter og eiendommer med innretninger som omfattes av den nye midlertidige forskriften faller inn under kommunehelsetjenesteloven Kap 4a (LOV 1982-11-19 nr 66) og forskrift om miljørettet helsevern (FOR 2003-4-25 nr 486). Virksomheten har plikt til å sørge for at innretningene drives og vedlikeholdes m.v. i tråd med disse regler slik at innretningen ikke medfører helseskade, og slik at smittsomme sykdommer forebygges.

Veileder for forebygging og kontroll av legionellasmitte fra VVS-anlegg, Smittevern 8, utgitt av Folkehelseinstituttet i 2003 angir nærmere hvordan man kan oppnå forsvarlig drift, og omtaler rengjøring og desinfeksjon av innretninger som kan spre *Legionella* via aerosol. Veilederen angir virkemidler og fremgangsmåter som er egnet til å oppfylle de krav som er fastsatt i den midlertidige forskriften. Veilederen kan bestilles hos Folkehelseinstituttet, Publikasjonssenteret, Postboks 4404 Nydalen, 0403 Oslo og finnes også på www.fhi.no. Veilederen er under revisjon med sikte på utvidet omtale av en del innretningstyper.

Videre stiller plan- og bygningsloven og forskrift (FOR 1997-01-22 nr. 33) om krav til byggverk og produkter til byggverk krav til tekniske installasjoner herunder kjøletårn. Statens byggtekniske etat har utgitt en veileder som omhandler legionella m.v. Veilederen finnes på www.be.no.

Vi ber bransjeforbundene orientere de av sine medlemmer som driver virksomhet som har eller kan ha aktuelle innretninger. Kommunene bes om å informere eiere eller driftsansvarlige for aktuelle innretninger, som er meldt til kommunen eller som kommunen på annen måte er kjent med, om den nye forskriften.

Forskriften og dette rundskriv er tilgjengelig på direktoratets hjemmesider på www.shdir.no. Forskriften og annet aktuelt regelverk er også tilgjengelig på www.lovdata.no.

Med hilsen

Hans Petter Aarseth

fung. direktør

Morten Randmæl

avdelingsdirektør

Vedlegg: forskriften